

بخت‌یاری‌ها و بدقابلی‌های آقای مصباح‌یزدی

به بهانهٔ سومین سالگرد درگذشت تئوریسین «جمهوریت‌ناب»

مهرداد خدیبر

نویسنده و مشاور هم‌میهن

در سومین سالگرد درگذشت آیت‌الله محمدتقی مصباح‌یزدی که پیروان و علاقه‌مندان، عنوان اختصاصی‌تر «علامه» را برای او ترجیح می‌دهند، می‌توان به‌برخی از بخت‌یاری‌ها و نیز بدقابلی‌های او اشاره کرد.

در ساختار حوزوی عنوان «علامه» به صورت رسمی وجود ندارد و معمولاً به فقیهانی اطلاق می‌شود که با فلسفه بیشتر شناخته می‌شوند اگر چه در مفهوم عام به معنی همه چیزدانی است و نوعی احترام‌دار آن نهفته و بیشتر به این سبب که مشهورترین علامه‌ها مرحوم طباطبایی صاحب‌تفسیر «المیزان» است و برای کسانی چون مرحومان مطهری، محمدتقی جعفری و حسن‌زاده‌آملی هم به کار رفته و به جز شهید مطهری، دیگران چندان اهل سیاست و ورود به مناسبات قدرت نبودند و توجیه آقای مصباح در سال‌های پیش و بعد از انقلاب تا قبل از میانه دههٔ ۷۰ خورشیدی هم احتمالاً همین بوده است.

چندان که نام او را جز در دو نامهٔ سرگشاده یا سرگشوده خطاب به امیرعباس هویدا در اوایل نخست‌وزیری او نمی‌بینیم و بعدتر به‌خاطر ارتباط انقلابیون با مجاهدین خلق و تأثیرپذیری از اندیشه‌های دکتر شریعتی از آنان فاصله می‌گیرد.

خود او گفته بود: «آقای هاشمی گفتند بیا و با مجاهدین همکاری کن. من گفتم آنها را نمی‌شناسم. گفتند ما می‌شناسیم. گفتم من کار شما را تخطئه نمی‌کنم. شما پیش خدا حجت دارید و کارتان را بکنید اما من تا آنها را نشناسم تأیید نمی‌کنم.»

بعد از پیروزی انقلاب ۵۷ هم امام خمینی هیچ حکمی خطاب به او صادر نکرد و در سراسر صحیفهٔ نور تنها دو بار نام آقای مصباح آمده که یک نوبت آن مربوط به دیدار اعضای شورای مرکزی نهضت سوادآموزی و همراه آنان است و کافی است با احکام متعدد امام به روحانیونی چون آیت‌الله خامنه‌ای، بهشتی، موسوی اردبیلی، هاشمی‌فسنجانی، سیدمحمد خاتمی، مشکینی، مهدوی‌کنی، فضل‌الله محلاتی، فقهای شورای نگهبان، موسوی خویینی‌ها، عبدالله نوری و دیگران مقایسه شود خاصه این‌که هم‌س و سال مرحوم هاشمی و بزرگ‌تر از برخی از نام‌برداران بالا‌بوده و نه حتی برای عضویت در ستاد انقلاب فرهنگی اولیه در حالی‌که شهرت مصباح‌یزدی در دههٔ ۶۰ در وهلهٔ نخست به سبب شرکت در یک مناظره در کنار دکتر عبدالکریم سروش و در مقابل مارکسیست‌ها بود. بعدتر خود سروش بر سر لیبرالیسم در تقابل با او قرار گرفت ولی مادام که بحث مارکسیسم بود در یک اردوگاه تعریف می‌شدند. جالب‌اینکه مصطفی‌ملکیان از شناخته‌شده‌ترین منتقدان ایرانی هم یک چند در حوزه شاگرد مصباح بوده و از آن حال و هوا کاملاً فاصله گرفته‌است.

در تازنمای ایشان البته آمده است که «با حمایت و ترغیب امام، چندین دانشگاه و مؤسسه از جمله دفتر همکاری حوزه و دانشگاه در مؤسسه راه حق و بنیاد فرهنگی باقر العلوم» تأسیس یا با آنها همکاری کرده است.

آیت‌الله مصباح علت قطع دورهٔ درسی با امام را تبعید ایشان ذکر می‌کند و ۱۵ سال در دروس فقه آیت‌الله بهجت شرکت می‌کرده است.

نخستین اقبال مصباح‌یزدی در دهه ۷۰ شاید تغییر وزیر علوم در دولت دوم سازندگی بود چرا که دکتر معین زیر بار تأسیس مؤسسه آموزش عالی زیر نظر مصباح نرفت و وقتی دکتر هاشمی گلپایگانی جای او را در دولت دوم هاشمی‌فسنجانی گرفت با تشکیل مؤسسه پژوهشی امام خمینی که البته هیچ ارتباط ارگانیک با مؤسسه نشر و آثار امام خمینی نداشت و ندارد، از بودجهٔ اختصاصی برخوردار شد و دیگر ناگزیر نبود به‌صورت موردی بودجه دریافت کند.

(در سال ۱۳۶۹ طی نامه‌ای از رئیس‌جمهور وقت - هاشمی‌فسنجانی و به‌منظور «سفر خود و ۲۰ نفر از فضایی حوزهٔ علمیه و اعضای گروه فلسفه بنیاد باقر العلوم جهت شرکت در کنفرانس تحقیقات و فلسفه و علوم اسلامی به کانادا و آمریکا» ۱۵۰ هزار دلار تقاضا می‌کند و قاعدتاً رئیس‌جمهوری وقت با تمام یا بخشی از این مبلغ موافقت کرده بود چون در بازگشت قصد داشته بقیهٔ مبلغ را بازگرداند و رئیس‌جمهوری - هاشمی - اجازه می‌دهد نزد خودشان بماند.)

بخت دوم اینکه با هژمونی‌گفتمان روشن‌فکری دینی

و هشدارهای رهبری دوم جمهوری اسلامی دربارهٔ تهاجم فرهنگی و بعدتر با تعابیر ناتوی فرهنگی و شبیخون فرهنگی مصباح‌یزدی برای خود مأموریت مقابله با اندیشه‌های لیبرالی را تعریف کرد و بعد از دوم خرداد در تریبون نماز جمعهٔ تهران به ترویج اندیشه‌های خود با صراحت بیشتر پرداخت که جوهرهٔ آن «جمهوریت‌ناب» بود که نوعی در جهندی شهروندی به حساب می‌آمد و در نقطهٔ مقابل شعار ایران برای ایرانیان بود که مجلس ششم براساس آن شکل گرفت.

بخت‌برانگیزترین سخنان او بر سر موضوع «خشونت» بود که حتی پاره‌ای موافقان هم گفتند بهتر است ذیل عنوان «مجازات» مطرح می‌شد:

«بی‌تردید این حکومت اسلامی که به قیمت خون صدها هزار شهید شکل گرفت و تداوم یافت و با وجود خیل عظیم نیروهای فداکار و وفادار به انقلاب که از مرزهای کشور و نیز از ارزش‌های انقلاب دستاوردهای بزرگ آن پاسداری می‌کنند، نباید به وسیله عده‌ای مزدور آسیب ببیند. این مردم فداکار به چند نفر مزدور و خودفروخته اجازه نمی‌دهند که مصالح اسلام، مال، جان و ناموس مردم را به خطر اندازند. کسانی که در این مرحله [و روزهای پس از ۱۸ تیرماه سال ۱۳۷۸] که مشت‌آشوبگر، مزدبگیر و جیره‌خوار بیگانگان به خیابان‌ها ریختند و آشوب‌به‌راه انداختند و اموال مردم را آتش زدند و به بیغما بردند و ناموس مردم را هتک کردند و حتی مسجد آتش زدند، باز هم می‌گویند نباید در برابر آنان خشونت نشان داد و اسلام اجازه نمی‌دهد اعمال خشونت شود، یا اسلام را شناخته‌اند و یا می‌خواهند به اسلام و مسلمین خیانت کنند. با ناز و نوازش لبخند که نمی‌شود جلوی آشوبگر را گرفت، باید با قوه قهریه و خشونت و شدت عمل با آنان برخورد کرد و با قدرت جلوی آنان را گرفت و دیگر نباید اجازه دهیم که این حوادث تلخ در کشور ما تکرار گردد. مردم ما فریب این سخنان را نمی‌خورند و به سخن کسی که می‌گوید خشونت همیشه و مطلقاً ممنوع است گوش نمی‌دهند و اگر تاکنون صبر کرده‌اند و خون دل خورده‌اند، به جهت اطاعت از فرمان مقام‌معظم‌رهبری است، و گرنه هرگاه مردم فداکار ما احساس کنند که مقام‌معظم‌رهبری قلباً به امری راضی است، برای تحقق آن خواسته از جان‌شان مایه خواهند گذاشت.»

از بدقابلی‌های او اما این بود که رأی نیابردن آیت‌الله در خبرگان سال ۹۴ انگیزهٔ رأی دادن به فهرست رقیب شد و مانند شیخ‌محمد‌یزدی بازماند. در اسفند سال ۹۸ اما در انتخابات میان‌دوره‌ای به خبرگان بازگشت و این بار کرونا مانع تشکیل جلسات شد و در ۱۲ دی ۱۳۹۹ در اوج کرونا چشم از جهان بست.

بدقابلی بزرگ‌تر اینکه اگر تنها چند ماه دیگر زنده می‌ماند ابراهیم‌رئیسی رادر جایگاه ریاست‌جمهوری می‌دید که از ستایش او فروگذار نخواهد کرد.

درست است که محمود احمدی‌نژاد هم در سال‌های ۸۴ و ۸۸ گزینهٔ مطلوب او بود، ولی رئیس‌جمهور مورد نظر اصول‌گرایان ترجیح می‌داد دیگران او را بستانند نه خود دیگران را و از سال ۹۰ به بعد هم مسیر دیگری برگزید.

البته معاون اول دولت احمدی‌نژاد - پرویز داوودی - از نیروهای مؤسسهٔ آموزشی او و رابط آقای مصباح با احمدی‌نژاد بود اما با خروج داوودی از دولت، این ارتباط هم رو به افول گذاشت و آقای مصباح بر روی سعید جلیلی سرمایه‌گذاری کرد اما نامزد اختصاصی اولیهٔ مصباح‌یزدی برای انتخابات سال ۹۲ در میان شگفتی دیگران نه سعید جلیلی که کامران باقری‌لنکرانی وزیر بهداشت دولت اول احمدی‌نژاد بود و دربارهٔ او گفت: «من در پیشگاه الهی شهادت می‌دهم در بین کسانی که در یازدهمین دورهٔ انتخابات ریاست‌جمهوری نامزد شده‌اند جناب آقای دکتر باقری‌لنکرانی اصلح هستند و امیدوارم این شهادت برگ زرینی در نامهٔ ۸۰سالهٔ من باشد. من به برخی از افراد که نامزد شده‌اند ارادت دارم و آنها نور چشم من محسوب می‌شوند اما برای این کار مناسب نیستند. آقایان روی فردی توافق کرده‌اند که بنده از ۷ سال پیش او را در نظر گرفته‌بودم ولی به کسی نگفته‌بودم و بینی و بین‌الله شهادت می‌دهم که روی زمین و زیر این آسمان کسی اصلح از آقای دکتر لنکرانی نمی‌شناسم.» [هفته‌نامهٔ متن، اردیبهشت ۹۲، شمارهٔ ۳۰]

با این وصف کامران باقری‌لنکرانی انصراف داد هر چند که انکار نکرد (عده‌ای مجدانه به دنبال ردصلاحت من بودند.» آقای مصباح آن‌قدر زنده نماند تا جلوس ابراهیم‌رئیسی را بر کرسی ریاست‌جمهوری ببیند تا مراتب ارادت خود را به او بارها ابراز دارد و اکنون نیز نیست تا خود بر کرسی ریاست مجلس خبرگان رهبری بنشینند و از این حیث نیز نابخشت‌یار بود.

جراحی اقتصاد

پزشک حاذق می‌خواهد

دیدگاه‌نمایندگان مجلس درباره افزایش احتمالی قیمت بنزین

پریسا هاشمی

گزارشگر پارلمانی هم‌میهن

در حالی‌که زمزمه‌های افزایش قیمت بنزین به گوش می‌رسید، اظهارنظرهای حمید امانی‌همدانی، معاونت هماهنگی برنامه و بودجه و نظارت سازمان برنامه و بودجه کشور بحث افزایش قیمت بنزین را دوباره نقل محافل کرد و نگرانی‌ها از آن را افزایش داد. او درباره قیمت بنزین تأکید کرد: «در واقع اتخاذ چنین تصمیمی نیازمند تصمیم‌سران قواست و باید تمام قوا با هم سر این موضوع تصمیم‌گیری کنند. بنابراین سازمان برنامه و بودجه نمی‌تواند برای این موضوع به‌تنهایی تصمیم‌گیری کند.» برخی از کارشناسان و نمایندگان بر این عقیده‌اند، با افزایش قیمت انرژی به‌ویژه بنزین، جامعه ملتهب خواهد شد.

این در حالی است که قیمت انرژی در ایران منطقی و حقیقی نیست اما برای رسیدن به قیمت‌های واقعی باید شرایط درآمدی جامعه نیز افزایش یافته و شکاف طبقاتی، اختلاس‌ها و مشکلات اقتصادی از بین برود. علاوه بر آن شعارهای پوپولیستی از قبیل «آوردن پول نفت بر سر سفره‌ها» و وعده‌های انتخاباتی بی‌منطق باعث شده هر افزایش قیمتی در راستای واقعی شدن قیمت‌ها با مقاومت و اعتراضات اجتماعی مردم روبه‌رو شود. در این میان برخی نیز معتقدند دولت سیزدهم از پس جراحی اقتصادی کشور بر نیامده و شرایط مردم را بدتر از گذشته کرده و مقاومت در مقابل افزایش قیمت انرژی به همین دلیل است.

▾ پرداخت سوبسید بنزین به افراد فاقد خودرو

مسعود پزشکیان، نماینده تبریز، اسکو و آذرشهر در گفت‌وگو با هم‌میهن درباره توزیع ماهانه ۱۵ لیتر یارانه بنزین به سرپرست خانوارهای فاقد خودرو، تأکید کرد:

«پیشنهادی به مجلس ارائه شد که روی این بحث نشده و به تصویب هم نرسیده است. پیشنهاد مبنی بر آن بود که هر فردی در ایران سهمی از بنزین داشته باشد. افرادی که خودرو ندارند می‌توانند سهم خود را در بازار آزاد بفرروشند یا به دولت دهند تا دولت آن را عرضه کند. اگر دولت قیمت بنزین را به فرض مثال ۱۰ تا ۲۰ هزار تومان اعلام کند و سهم هر فردی ۱۵ لیتر بنزین باشد، ۱۵۰ تا ۳۰۰ هزار تومان پول به او تعلق گرفته است و سهم یک خانواده ۵ نفره از بنزین ماهانه حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار تا یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان می‌شود. در حال حاضر دولت سوبسید به بنزین اختصاص می‌دهد. افرادی که ماشین دارند از سهمیه ماهانه ۶۰ لیتر دولت استفاده می‌کنند، اما افرادی که خودرو ندارند از سوبسید بنزین محروم هستند. افراد فاقد خودرو از این سوبسید محروم هستند در حالی‌که گرانی‌های ناشی از اختصاص این سوبسید در زندگی روزمره به آنها تحمیل می‌شود.» او افزود: «درباره این موضوعات بحث‌هایی مطرح شده است اما نه طرحی تصویب شده و نه دولت لایحه‌ای به مجلس

آورده است. برای اجرای این پیشنهاد، مردم باید به این باور برسند که این طرح نه‌تنها برای افراد آسیب‌پذیر مشکل ایجاد نمی‌کند، بلکه به نفع آنها خواهد بود. در صورت وجود این باور در جامعه است که می‌توان این طرح را به مرحله اجرا رساند.» پزشکیان درباره افزایش قیمت بنزین نیز گفت: «افزایش قیمت بنزین در برنامه هفتم توسعه پیشی بینی نشده است و دولت نیز نمی‌تواند خارج از قانون اقدام به افزایش قیمت بنزین کند.» این نماینده مجلس درباره احتمال افزایش قیمت بنزین با تصمیم سران سه‌قوه، تأکید کرد: «این اختیاراتی است که مقام‌معظم‌رهبری به سران سه‌قوه داده و ممکن است که به این افزایش قیمت اقدام کنند.»

او در پاسخ به این سؤال که قیمت بنزین برای انتخابات افزایش پیدا نکرده است؟ بیان کرد: «تمام این مباحث شایعات است. برای هر اقدامی درباره قیمت بنزین باید ذهن جامعه اقناع شود در غیراین صورت تمام طرح‌ها با مشکل روبه‌رو می‌شوند. بنابراین مسئولان امر بهتر است قبل از اجرای هر تصمیمی مردم را توجیه و همراه کنند. برای عرضه بنزین با قیمت ۱۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان هیچ منطقی وجود ندارد. در حال حاضر دولت بنزین را ۲۰ تا ۳۰ هزار تومان خریداری و با قیمت ۱۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان عرضه می‌کند. دولت امکان ادامه این روند را ندارد.» او افزود: «دولت پول ندارد که با این روند ادامه دهد. در حال حاضر دولت این سوبسیدها را به پولدارها پرداخت می‌کند و فقرا که خودرو ندارند، سهمی از این سوبسید ندارند. اگر عدالت باشد باید همه از این سوبسید استفاده کنند.»

پزشکیان در پاسخ به این سؤال که چرا قیمت‌ها به بنزین و دلار گره خورده و با افزایش قیمت بنزین، قیمت کالاهای دیگر هم افزایش می‌یابد؟ گفت: «موضوع گره خوردن نیست، بحث مصرف است. کسی که در حال مصرف یک کالا یا محصول است باید قیمت واقعی آن را بپردازد. در حال حاضر هزینه واقعی بنزین پرداخت نمی‌شود و از ابتدا این ذهنیت را برای جامعه به وجود آوردند که «می‌شود بنزین را مفت ارائه کرد.» اشکالی ندارد بنزین را به همه مفت ارائه کنند به شرط آنکه سهم افرادی که خودرو ندارد هم در نظر گرفته شود.»

▾ اول مشارکت مردم در اقتصاد

احمد علی‌رضاییگی، نماینده تبریز، اسکو و آذرشهر در گفت‌وگو با هم‌میهن در بررسی افزایش قیمت انرژی به‌ویژه بنزین، تأکید کرد: «مدیریت منابع در کشور ما ضروری است و باید اتفاق بیفتد. مدیریت منابع بدون نگرش جامع به موضوعات و متمرکز شدن روی قیمت بنزین خطاست و فاجعه به بار می‌آورد و همان اتفاقی که در دولت آقای روحانی رخ داد، تکرار خواهد شد.» او با اشاره به اینکه باید تمام موضوعات را با هم مدیریت کنیم، افزود: «کشور نیازمند جراحی گسترده اقتصادی است تا در مقابل حقیقی شدن قیمت‌ها، درآمد و هزینه‌های مردم هم واقعی شود. اجازه حضور و مشارکت مردم در اقتصاد داده شود تا رقابت اتفاق بیفتد و دولت از بازیگری اصلی صحنه اقتصاد خارج شده و در جایگاه داور بنشیند. دولت در حال حاضر بازیگر اصلی است و با مردم رقابت می‌کند و به واسطه سیاستگذاری‌های نامناسب در جایگاه رویارویی با مردم ایستاده است.

رئیسی: نه نامزد داریم، نه لیست

بررسی نسبت دولت سیزدهم با انتخابات مجلس دوازدهم

بعضی از وزرا و معاونین آن‌ها نام‌شان در لیست شورای مرکزی یا ارکان اجرایی حداقل دو تشکیلات سیاسی قرار دارد و با جست‌وجو در اخبار نیز مشخص نمی‌شود که آیا این وزرا از مسئولیت‌شان در این تشکل‌ها کناره‌گیری کرده‌اند یا نه. دو تشکل سیاسی «جریان مردمی انقلابی فرزندان نسل سوم روح‌الله یا جماران» و «شبکه راهبردی یاران انقلاب اسلامی یا شریان» با نام بعضی از شخصیت‌های دولتی گره خورده‌اند.

▾ دولتی‌ها و تشکل‌های سیاسی

شریان ابتدا با نام مهرداد بذرشا، وزیر راه و شهرسازی دولت سیزدهم مطرح شد. با اینکه بذرشا و امیرحسین قاضی‌زاده‌هاشمی، معاون رئیسی، دو چهره دولتی حاضر در همایش شریان در مسجدالنبی ولنجک (اسفند ۱۴۰۱) بودند، چند روز قبل حمید رسایی، نماینده پیشین مجلس و عضو کمیته انتخابات این تشکل در شبکه ایکس (توییتر) نوشت: «شریان به بذرشا ارتباط ندارد، ولی جماران رسماً به اسم ایشونه و اخیراً هم همایش انتخاباتی داشت. چرا بذرشا-شریان برای پروژه‌بگیری تیم قالیباف مسئله شده ولی بذرشا-جماران نه؟! در جماران ۲ وزیر و ۲۰ معاون وزیر عضوند، چرا شریان دولت‌ساخته است ولی جماران نه؟ چرا ازشریان احساس خطر میکنن؟» وزیر دولت رئیسی تاکنون به حواشی اطراف خود در خصوص فعالیت انتخاباتی پاسخ نداده است. هر چند قاضی‌زاده‌هاشمی به‌عنوان رئیس بنیاد شهید، تعلق حزبی خود به شریان را تکذیب کرد. او پیش از این در گفت‌وگو با خبرنگار حوزه احزاب خبرگزاری فارس گفته است: «بنده را به‌عنوان سخنران برای آن جلسه و

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

اسفندماه امسال، زمان برگزاری دوازدهمین انتخابات مجلس شورای اسلامی است. با انتخاباتی شدن فضا، تحركات و اظهارنظرهای سیاسی نیز بیشتر از قبل می‌شود. اعلام موجودیت تشکل‌های سیاسی در ایام منتهی به انتخابات، یکی از ویژگی‌های این فضاست. اما اعلام موجودیت یک تشکل سیاسی زمانی بحث‌برانگیز می‌شود که شبانه دخالت یا اعمال نفوذ دولت در انتخابات را به دنبال داشته باشد. شاید به دلیل همین فضا و سسوال‌های بی‌پاسخ بود که روز گذشته، سیدابراهیم‌رئیسی در جلسه مشترک هیئت دولت با استانداران که در محل وزارت کشور برگزار شد، به مسئله شبانه دخالت دولت در انتخابات مجلس شورای اسلامی پاسخ داد. رئیس‌جمهور با تأکید بر اینکه مجموعه دولت و دستگاه‌های اجرایی در انتخابات پیش‌رو هیچ نامزد یا لیست انتخاباتی نخواهد داشت و از هیچ نامزد و لیستی نیز حمایت نخواهد کرد، تصریح کرد: «دولت در این انتخابات صرفاً برای خود نقش مجری و برگزارکننده قائل است و تلاش خواهد کرد با کمک ناظران و هیئت‌های اجرایی و با استفاده از تجربه و پیشینه برگزاری انتخابات در دوره‌های متعدد، انتخاباتی بی‌نقص برگزار کند.» این اظهارات رئیسی در حالی مطرح می‌شود که نام بعضی از وزرا و دیگر مقامات دولتی در جریان انتخابات آتی مجلس، به گوش می‌رسد.